

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

Helsinki 2.9.2010

**LAUSUNTO PERUSOPETUKSEN YLEISTEN VALTAKUNNALLISTEN TAVOITEIDEN SEKÄ
PERUSOPETUKSEN TUNTIJAON UUDISTAMISTA VALMISTELLEEN TYÖRYHMÄN
EHDOTUKSISTA**

Perusopetus 2020 työryhmän muistiosta ja selvityksestä **Kuvataideopettajat ry katsoo, että:**

- Perusopetuksen yläluokilla kaikille yhteisen kuvataiteen opetuksen vähentäminen puoleen nykyisestä (kahdesta yhteen vuosiviikkotuntiin 7. luokalla) heikentää kuvataiteessa oppimisen mahdollisuuksia ratkaisevasti. Kaikille yhteisen opetuksen vähentäminen ei ole oppiaineen vahvistamista, saati sen muuttaminen lähes kokonaan valinnaisuuden varaan.
- Ehdotus asettaa oppilaat epätasa-arvoiseen asemaan perusopetuksen päättövaiheessa heidän hakeutuessaan toisen asteen koulutukseen. Jos kuvataidetta ei opiskella päättövaiheessa kaikille yhteisenä oppiaineena, on päättöarvosana, joka vaikuttaa painotetusti ammattikouluihin pääsyyn, annettu jo 7. luokalla vain yhden vuosiviikkotunnin perusteella. Oppilaiden valmiudet jatko-opintoihin myös taiteen, kulttuurin, median ja taideteollisuuden aloilla heikkenevät.
- Kuvataiteen opiskelua heikentää esityksessä edelleen se, että kuvataiteelle, musiikille ja käsityölle varattu valinnaistuntimäärä vuosiluokilla 7-9 on vähäisempi kuin nyt voimassa olevan tuntijaon aikana on toteutunut.
- Esityksessä kuvataiteen sisällöllisen oppiaineen opiskelua heikentää myös se, että kuvataiteen yhteisestä opetuksesta vielä nykyistään suurempi osuus sijoittuu alaluokille, jossa luokanopettajalla on harvoin todellista syvällistä kuvataiteen aineenhallintaa. Nyt alaluokilla annetaan 75 % kaikille yhteisestä kuvataiteen opetuksesta, työryhmän esityksen mukaan määrä olisi peräti 85,7 %.
- Ehdotus asettaa oppilaat eriarvoiseen asemaan, koska opetuksen järjestäjä voi päättää vuosiluokille 3-6 varattujen valinnaistuntien tarjonnasta. Esityksessä Taide ja käsityö –oppiainekokonaisuuden valinnaistuntien määrä on vuosiluokilla 3-6 kaikista suurin. Opetuksen järjestäjän päätöksistä riippuen oppilaiden mahdollisuudet opiskella esimerkiksi kuvataidetta vaihtelisivat hyvin paljon.
- Ehdotus heikentää dramaattisesti kuvataiteen opetuksen asemaa: kaventaen ja vaikeuttaen opiskelun edellytyksiä, typistäen opetuksen tavoitteita ja sisältöjä, heikentäen oppimistuloksia ja koulutuksellista tasa-arvoa sekä vaarantaen kelpoisen kuvataiteen aineenopetuksen toteutumisen kouluissa.
- Esitetty uusi oppiaine, draama, ei syvennä oppilaiden taideopetusta yläluokilla, koska vastaavasti kaikille yhteiset kuvataiteen tunnit on vähennetty puoleen, käsityön tunteja on siirretty alaluokille ja musiikin tuntimäärä on vähäisenä pysynyt ennallaan. Lisäksi opettajakelpoisuuden alentaminen vähentäisi opetuksen laatua.
- Perusopetuksen yleissivistävän tehtävän kannalta on huolestuttavaa, että esityksessä ei mainita yhteiskunnassa ja tulevaisuudessa tarvittavien Kansalaisen taitojen kohdalla kulttuurisia taitoja. Huolestuttavaa on myös se, että nykymaailmassa tarpeellista mediakasvatusta ei esityksessä huomioida juuri lainkaan.

- Tuntijakoehdotuksessa kuvataide on liitetty mielekkäästi osaksi taide- ja käsityö -oppiainekokonaisuutta. Myös valinnaistuntien selkeä kohdentaminen tietyille oppiainekokonaisuudelle on kouluarkea selkeyttävä ratkaisu.

KUVATAITEEN OPETUKSEN VÄHENTÄMINEN EI VAHVISTA OPETUSTA

On epä johdonmukaista, että työryhmä esittää kaikille yhteisen kuvataiteen opetuksen vähentämistä yläluokilla, sillä muistiossa todetaan selkeästi yhteisen opetuksen vähäisyys ja esitetään, että **perusopetuksen päättövaiheessa kaikille yhteistä opetusta tulisi lisätä nykyisestä tuntimäärästä** (muistio s. 163-164).

Taide- ja käsityö -oppiaineiden kaikille **yhteisen opetuksen vähentäminen** ja yläluokkien opetuksen perustuminen lähes kokonaisuudessaan valinnaistuntien varaan **pirstaloisi ja marginalisoisi näiden aineiden opetusta entisestään.**

Muistiossa tuodaan esille monien taiteen ja kulttuurin asiantuntijoiden tutkimustietoa, näkemyksiä ja kannanottoja. Muistiossa siteerataan *Nuorisobarometria 2009*, jonka tulosten mukaan koulu ei tue riittävästi nuorten luovuutta ja taideharrastuksia. Nuorisobarometri osoittaa myös nuorten toivovan lisää taideaineita ja opetuksen taidepainotteisuutta kaikille kouluasteille. Barometrin mukaan yleisimmin **toivottiin panostusta kuvataiteeseen ja musiikkiin** (Nuorisobarometri 2009, Opetusministeriö).

Työryhmän muistiossa viitataan myös merkittäviin kansallisiin selontekoehdotuksiin ja ohjelmiin: *Kulttuuri - tulevaisuuden voima* (OPM 2010), *Päin näköä! Visuaalisten alojen taidepoliittinen ohjelma* (OPM 2009) sekä *Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -ehdotus toimenpideohjelmaksi 2010-2014* (OPM 2010). Niitä kaikkia yhdistää selkeä näkemys, että kuvataideopetuksen asemaa perusopetuksessa tulee vahvistaa. **Nämä asiantuntijanäkemykset on esityksessä jätetty huomiotta.**

EHDOTUKSEN NÄKEMYS KUVATAITEEN SISÄLLÖISTÄ ON PUUTTEELLINEN

Ehdotukseen on kirjattu työryhmän näkemys kuvataide -oppiaineen keskeisistä sisällöistä (muistio s. 164). Työryhmän esittämät kuvataide-oppiaineen tavoitteet ovat perusteltuja, mutta **tavoite- ja sisältöalueiden joukosta puuttuvat kokonaan ympäristö-, elokuva-, arkkitehtuuri- ja muotoilukasvatus sekä visuaalinen mediakasvatus**, jotka ovat keskeisiä kuvataide-oppiaineen sisältöalueita. Näiden sisältöjen opetus edellyttää opettajalta kuvataiteen sekä visuaalisen kulttuuri- ja ympäristönkasvatuksen syvällistä aineenhallintaa, eikä niiden opiskelu voi toteutua muun opetuksen yhteydessä.

Työryhmän ehdottamalla vuosiviikkotuntimäärällä laadukasta kuvataiteen opetusta on mahdotonta toteuttaa edes nykyisessä laajuudessaan. Kulttuurisia kansalaistaitoja korostavan yleissivistävän kuvataideopetuksen **tavoitteet eivät voi toteutua, jos kaikille yhteisen kuvataiteen aineenopetusta vähennetään** ehdotuksessa esitetyllä tavalla vuosiluokilla 7-9.

UUSI TAIDEAINE EI VAHVISTA TAIDEOPETUSTA, ELLEI TUNTIMÄÄRÄÄ LISÄTÄ

Uuden oppiaineen lisääminen ei vahvista taideopetusta, jos oppiainekokonaisuuden tuntimäärää ei vastaavasti lisätä. Kaikille yhteisen opetuksen entisestään vähentyneiden tuntimäärien jakaantuminen yhä useammalle oppiaineelle ei tue valinnaisuutta, jos samalla ei tavoitella riittävää opetuksen laatua. **Laatu toteutuu vain riittävällä tuntimäärällä.**

Oppiaineiden määrän lisääminen nykyisestä on ristiriidassa työryhmän esittämien perusopetuksen kehittämistavoitteiden ja opetuksen eheyttämiseen tähtävien toimenpiteiden kanssa (muistio s. 74-76). Siksi katsomme, ettei Taide ja käsityö- oppiainekokonaisuuteen tule sisällyttää esitettyä uutta draama -oppiainetta.

Muistiossa todetaan, että ”**uusi oppiaine draama tukee vahvasti äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta**”

(s.110). Mahdollinen draaman opetus toteutuisi parhaiten osana em.. oppiainetta ja sen oppiainekokonaisuutta. Opetusmenetelmänä draama on jo nyt käytössä useissa eri oppiaineissa, myös mm. kuvataiteessa osana elokuvailmaisua ja kokonaisilmaisua. Tämä todetaan myös mm. *Taide ja taito – kiinni elämässä, Taide- ja taitokasvatus toimenpideohjelman monisteessa 2/2009* (Opetushallitus).

Esitetyn draama-oppiaineen tavoitteet, sisällöt ja tehtävät taideaineena ovat muistiossa esitetyn ja sitä edeltävien kuulemisten perusteella jäsentymättömiä ja osin ristiriitaisia. Mahdollinen draama -oppiaine edellyttää sen aseman, painopisteiden ja pedagogiikan täsmentämistä yleissivistyksessä, jotta se voitaisiin sisällyttää perusopetuksen oppimäärään itsenäiseksi taideaineeksi. Draamaa tulisi tarvittaessa edelleen kehittää osana Kieli- ja vuorovaikutus oppiainekokonaisuutta sekä äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta ja rakentaa kärsivällisesti sen mahdollista roolia osana tulevaisuuden perusopetusta.

OPETTAJAKELPOISUUKSIA EI TULE HEIKENTÄÄ

Esitykseen sisältyvä opettajakelpoisuuksia koskeva asetuksen muutosesitys johtaa toteutuessaan taideopetuksen laadun heikentymiseen. Esityksessä draaman opettajan aineenhallinnan tasoksi määritellään ainoastaan puolet siitä, mitä muissa oppiaineissa aineenopettajalta vähimmillään edellytetään. Suomen **kansainvälisesti korkeatasoinen taideopettajien koulutus** on yksi hyvän peruskoulumme menestyksen kulmakivistä; sitä ei tule uudistuksen myötä heikentää.

PELKÄN VALINNAISUUDEN VARASSA KUVATAIDEOPETUS VAARANTUU

Taideaineiden opetuksen tulee perustua kelpoisten opettajien syvälliseen ja asiantuntevaan opetukseen, jotta perusopetuksen taidekasvatukselle asetetut tavoitteet voivat toteutua. Työryhmän ehdotus vaarantaa kelpoisten kuvataiteen, käsityön ja musiikin opettajien työn edellytysten säilymisen. Yläluokkien tuntimäärät kuvataiteessa jäisivät ehdotuksen toteutuessa niin pieniksi, **että viran edellyttämiä tuntimääriä ei muodostuisi suurimpaan osaan yläkouluista**. Tarvittaisiin keskimäärin vähintään 7-sarjainen, yli 500 oppilaan yläkoulu, jotta taide- ja käsityö -oppiaineiden opettajia voitaisiin palkata yläluokille vakituisen virkaan. Näin suuria kouluja maassamme on vain muutamia (Opetushallitus, Koulutuksen määrälliset indikaattorit 2009, s.30).

Laskelma perustuu ajatukselle, että ehdotuksen mukaisen Taide- ja käsityö -oppiainekokonaisuuden vuosi- viikkotuntimäärä jakautuisi tasan kaikille ryhmän neljälle aineelle, ja että kaikkien neljän Taide ja käsityö -oppiaineen valinnaiset opinnot toteutuisivat vuosittain (eli niissä olisi riittävästi valintoja). Opetettava tuntimäärä vaihtelisi kuitenkin suuresti lukuvuosittain ja opettajan viran säilyminen olisi epätodennäköistä.

Ehdotuksen toteutuessa olisi todennäköistä, että oppilas ei saisi lainkaan pätevän aineopettajan opetusta taide- ja käsityö -oppiaineissa peruskouluaikana. Erityisen hankalaksi tilanne muodostuisi kasvukeskusten ulkopuolella. Oppilaan oikeusturvaan oleellisesti kuuluva alueellinen koulutuksellinen tasa-arvo ei toteutuisi ja yleissivistävän taidekasvatuksen koulutuksellinen tasa-arvo heikkenisi. Myös tältä osin esityksen vaikutukset olisivat ristiriidassa työryhmän tavoitteen – ”vahvistaa tasa-arvoa ja oppilaiden yhdenvertaista oikeutta hyvään perusopetukseen” – kanssa (muistio s. 82-83).

OPPIAINEIDEN VÄLINEN EPÄTASA-ARVO KOROSTUU

Kuvataideopettajat ry:n näkemys on, että ehdotus toteuttaa työryhmälle annettua toimeksiantoa yksipuolisesti asettaen voimassaolevista taide- ja taitoaineista kuvataiteen, musiikin, ja käsityön sekä myös kotitalouden eriarvoiseen asemaan suhteessa sekä liikuntaan että laajemmin perusopetuksen tuntijaon kokonaisuuteen. **Kuvataiteen, musiikin ja käsityön rooli yleissivistyksessä nähdään edelleen niiden keskinäisen vaihtoehtoisuuden kautta**. Näiden oppiaineiden merkitystä kaikkien oppilaiden kasvuille ja oppimiselle ei tunnusteta samanarvoisena verrattuna muihin ehdotuksen oppiaineisiin. Tuntijakoesitys ei

näin mahdollista työryhmän esittämien koulutuksen tasa-arvon edistämistä koskevien säädösehdotusten toteutumista Taide ja käsityö -oppiainekokonaisuuden opetuksessa (muistio s. 88-90).

Esitys myös mahdollistaa Taide- ja käsityö sekä Terveys ja toimintakyky -oppiainekokonaisuuksien valinnaistuntien yhdistämisen (yhteensä 14 vvt koko peruskoulun aikana). Ratkaisu tekisi mahdolliseksi yhdistettyjen valinnaistuntien käyttämisen kokonaisuudessaan vain toisen oppiainekokonaisuuden valinnaisiin opintoihin, **mikä merkitsisi oppilaan peruskoulussa saamien kulttuuristen valmiuksien yhä suurempaa vaihtelua.**

KUVATAIDEOPETTAJAT RY:N LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ

- Perusopetuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden ja tuntijaon **uudistuksen tulee tähdätä kaikkien olemassaolevien taito- ja taideaineiden tasa-arvoiseen vahvistamiseen.** Vain kaikille yhteisen opetuksen takaaminen läpi perusopetuksen vahvistaa kulttuurista osaamista ja sivistyksellistä pääomaa, turvaa monipuolisen kasvun ja oppimisen sekä mahdollistaa valmiudet jatko-opintoihin ja yhteiskunnassa toimimiseen.
- **Kuvataidetta, musiikkia ja käsityötä tulee perusopetuksessa olla kaikille yhteisenä jokaisella luokka-asteella, myös 8. ja 9. luokilla.** Työryhmän valitsemaa linjaa parempi vaihtoehto on kaikille yhteisen oppimäärän vahvistaminen vastaavalla tavalla kuin esitetään liikunnan kohdalla. Valinnaiset tai vaihtoehtoiset opinnot voivat rakentua vasta vankan kaikille yhteisen opetuksen perustalle.
- Taide- ja käsityö -oppiainekokonaisuuden valinnaisia tunteja tulee tarjota riittävästi ja ne tulee sitoa oppiainekokonaisuuteen **ilman mahdollisuutta käyttää näitä valinnaistunteja muiden aineiden painotettuun tai valinnaiseen opetukseen.** Jos päädyttäisiin ratkaisuun, jossa painotettuun opetukseen käytettäisiin valinnaistunteja yli oppiainekokonaisuusrajojen, tulisi kaikkien oppiainekokonaisuuksien valinnaistuntien olla tasapuolisesti kaikkien aineiden painotetun opetuksen tuntiresurssina. Valintojen tulee perustua oppilaan - ei koulutuksen järjestäjän - valintoihin.
- Uutta itsenäistä taideainetta ei tule lisätä. Oppilas **tarvitsee lisää oppimista syventäviä taidetunteja** yläkoulussa, ei uusia oppiaineita eikä pirstaloitunutta ja heikentynyttä opetuksen laatua.
- **Opettajakelpoisuuksia ei tule alentaa.** Myös alaluokilla taideopetuksen tulee olla riittävän asiantuntevien opettajien opettamaa.
- Kulttuuriset taidot tulee ottaa osaksi Kansalaisen taitoja ja mediakasvatukselle tulee antaa keskeinen osa opetuksessa.

Hannele Parviala
puheenjohtaja

Erja Väyrynen
toiminnanjohtaja

Kuvataideopettajat ry - Bildkonstlärarna rf on valtakunnallinen, eri kouluasteilla opettavien kuvataideopettajien aatteellinen ja pedagoginen etujärjestö. Sen tarkoituksena on tukea, kehittää ja vahvistaa kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin opetusta ja niitä opettavien opettajien asemaa suomalaisessa koulutusjärjestelmässä.

Kuvataideopettajat on Suomen vanhin aineopettajayhdistys: Suomen Piirustusopettajayhdistys perustettiin 1906. Vuosina 1951-1999 yhdistyksen nimi oli Kuvaamataidonopettajain liitto ry, ja 2000-2008 Kuvataideopettajaliitto ry. Nimenmuutokset liittyvät opetettavan aineen nimen muutoksiin: vuodesta 1999 perusopetuksessa ja lukioissa opetettavan oppiaineen nimi on ollut kuvataide.

LIITE 1: Kuvataideopettajat ry:n lausuntoon perusopetuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden sekä perusopetuksen tuntijaon uudistamista valmistelevalle työryhmälle esitetyistä ehdotuksista

KUVATAIDEOPETTAJAT RY ESITTÄÄ TAITEEN JA KÄSITYÖN OPINTOJA JÄRJESTETTÄVÄKSI VUOSILUOKILLA 7-9 SEURAAVASTI:

*** Yhteensä 9 vuosiviikkotuntia kaikille yhteistä kuvataiteen, musiikin ja käsityön opetusta vuosiluokilla 7-9**

- Oppilailla on vuosiluokilla 7.-9 yhteensä 9 vvt näiden oppiaineiden kaikille yhteisiä opintoja: kuvataide (3 vvt), musiikki (3 vvt) ja käsityö (3 vvt).
- Koulutuksen järjestäjän ratkaisun mukaisesti vuosiviikkotunnit jaettaisiin eri luokka-asteille 7.-9.

*** Yhteensä 6 vuosiviikkotuntia kuvataiteen, musiikin ja käsityön valinnaisia opintoja vuosiluokilla 8.-9.**

- Oppilas valitsee Taide ja käsityö -oppiainekokonaisuuden (musiikki, kuvataide, käsityö) opintoja yhteensä 6 vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 8-9.
- Oppilas voisi valita kaikkien kolmen, kahden tai yhden aineen valinnaisia opintoja luokilla 8-9.

*** Yhteensä 15 vvt**

Järjestelyyn tarvittavia tunteja saadaan esimerkiksi näin:

*** 2 vuosiviikkotunnin valinnaiset opinnot vuosiluokilla 7-9: -2 vvt**

- Siirretään esitetyt valinnaiset opinnot (2 vvt) kaikille yhteiseen opetukseen Taide ja käsityö -oppiaineryhmän sisällä.

*** Draaman kaikille yhteiset opinnot vuosiluokilla 7-9: -1 vvt**

- Ehdotettu uusi oppiaine draama jää osaksi äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta ja Kieli ja vuoro-vaikutus -oppiainekokonaisuuden pedagogiseksi menetelmäksi.

*** Liikunnan kaikille yhteiset opinnot vuosiluokilla 7-9: -2 vvt**

- Siirretään kaikille yhteisistä liikunnan opinnoista 2 vuosiviikkotuntia Taide ja käsityö-oppiaineryhmään.
- Hallitusohjelman ja toimeksiannon mukaisesti työryhmän tehtävänä oli vahvistaa kaikkia taide- ja taitoaineiden opetusta, ei yksinomaan liikuntaa.

*** Äidinkieli ja kirjallisuus kaikille yhteiset opinnot vuosiluokilla 7-9: -1 vvt**

- Mediaa, kuva-analyysiä, elokuvaa ja kuvakulttuureja käsittelevät sisällöt tulevat luontevimmin esille kuvataiteen opetuksen yhteydessä.

***Uskonnon/elämänkatsomustiedon ja/tai etiikan kaikille yhteiset opinnot vuosiluokilla 7-9: -1 vvt**

- Siirretään yksi tunti uskonto/elämänkatsomustieto -oppiaineelle sekä etiikalle varatusta vuosiviikko-tuntimäärästä Taide ja käsityö-oppiainekokonaisuuteen.

LIITE 2: Kuvataideopettajat ry:n lausuntoon perusopetuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden sekä perusopetuksen tuntijaon uudistamista valmistelevalle työryhmän ehdotuksista

MIKSI KUVATAITEEN OPETUSTA TARVITAAN PERUSKOULUN KAIKILLA LUOKKA-ASTEILLA?

- Kuvataiteessa opitaan viestimään visuaalisin keinoin ja tulkitsemaan kuvia. Kuva ja visuaalisuus on kieli silloin kun yhteistä puhuttua tai kirjoitettua kieltä ei ole.
- Kuvataide antaa oppilaalle mahdollisuuksia itsensä ilmaisemiseen ja identiteettityöhön kuvan keinoin. Kuvataiteessa opitaan tekemiseen keskittyen. Taitojen oppiminen vaatii toistoa ja aikaa. Kuvataide antaa monelle oppijalle kokemuksia onnistumisesta ja kehittymisestä, jos opetus on pitkäjänteistä. Tällainen kokemus edistää yksilön eheytymistä ja koulussa viihtymistä.
- Kuvataide kehittää mediaosaamista, joka on nykyajan välttämätön kansalaistaito. Mediaosaaminen koostuu niin mediakriittisyydestä kuin mediatuottamisesta, joita molempia harjoitetaan kuvataiteen tunneilla.
- Kuvataiteessa opitaan tuntemaan omaa ja vieraita kulttuureita. Monikulttuurisessa maailmassa kulttuurinen osaaminen on entistä tärkeämpää. Myös suomalainen koulu monikulttuuristuu koko ajan.
- Kuvataiteessa saadaan valmiuksia oman ympäristön arvioimiseen ja arkkitehtuurin ja muotoilun kielen tuntemiseen.
- Kuvataiteen opiskelussa oppilaat saavat valmiuksia visuaalisten alojen opintoihin: graafisen suunnittelun, ympäristön suunnittelun, arkkitehtuurin ja tuotteiden suunnittelun ja valmistuksen aloilla, elokuvan ja valokuvan alueilla ja monenlaisessa nykyaikaisessa viestinnässä. Luovan, visuaalisen osaamisen arvo kasvaa yhteiskunnassa koko ajan.
- Kuvataide on lukion oppiaine, jonka opetus perustuu peruskoulussa saatuihin valmiuksiin.
- Ammatillisilla aloilla jatko-opintoja suunnittelevat tarvitsevat peruskoulussa kuvataiteessa saatavia valmiuksia erityisesti pyrkiessään kulttuurialalle, sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalle, humanistiselle ja kasvatusalalle ja matkailu-, ravitsemis- ja talousalalle.
- Kuvataiteen panos koulun juhlien ja tapahtumien järjestämisessä on kiistaton. Juhlina näyttäytyvät yhteistyöhankkeet luovat yhteenkuuluvuuden tunnetta ja lisäävät viihtyvyyttä myös yläluokilla, joiden aikana nuori käy läpi suuria kehityskaaria.
- Maamme edellytykset kansainvälisessä kulttuurielämässä, muotoilussa ja ympäristön suunnittelussa vaativat jo perusopetuksessa pohjan luomisesta – tämä pohja luodaan ammattitaitoisen kuvataideopettajan opetuksessa.